

Irmina Utrata, Agnieszka Czarnecka
Biblioteka Główna
Warszawski Uniwersytet Medyczny
biblioteka@wum.edu.pl

Z życia współczesnej biblioteki medycznej – obszary działalności Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego

Streszczenie: Biblioteka Główna Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego organizuje dostęp do najnowszych krajowych i światowych źródeł informacji naukowej z zakresu medycyny i nauk pokrewnych, z uwzględnieniem nowych technologii i narzędzi. Systematycznie monitoruje i reaguje na zmiany dotyczące środowiska naukowego i edukacyjnego, implementując do swoich usług nowe metody kształcenia użytkowników, promując nowe formy uczenia się i poszukiwania źródeł wiedzy. Wykwalifikowana kadra, nowoczesny budynek, nowe technologie, wdrażanie innowacyjnych rozwiązań – czynią z biblioteki prestiżowe centrum informacji naukowej. Autorzy przybliżają główne obszary działalności biblioteki, prezentując podstawowe informacje dotyczące jej zadań, zasobów, usług i organizacji przestrzennej.

Słowa kluczowe: biblioteki naukowe, Warszawski Uniwersytet Medyczny, zasoby biblioteczne, usługi biblioteczne, dydaktyka biblioteczna, naukowa informacja medyczna

Biblioteka Główna Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego (BG WUM) to nowoczesna hybrydowa biblioteka naukowa oraz centrum naukowej informacji medycznej. W swojej działalności wykorzystuje najnowocześniejsze formy realizacji przekazu wiedzy i informacji. Łącząc elementy biblioteki tradycyjnej, elektronicznej i cyfrowej, zapewnia szybki, bezpośredni dostęp do kilkuset tysięcy e-zasobów oraz piśmiennictwa drukowanego – światowego i krajowego, z zakresu medycyny i nauk pokrewnych. Wraz z bibliotekami specjalistycznymi: wydziałów, instytutów, katedr, klinik i innych jednostek organizacyjnych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego tworzy jednolity system biblioteczno-informacyjny uczelni. Jest największą pod względem liczby zbiorów wśród 11 bibliotek głównych wyższych uczelni medycznych w Polsce oraz drugą biblioteką medyczną w regionie, po Głównej Bibliotece Lekarskiej. Ta pozycja czyni ją ważnym miejscem dla wszystkich osób związanych ze służbą zdrowia, zainteresowanych dostępem do fachowej literatury medycznej. Biblioteka Główna WUM jest ogólnodostępną biblioteką naukową, z której mogą korzystać wszyscy zainteresowani zgromadzonymi zbiorami, oferowanymi usługami oraz zasobami elektronicznymi. W ciągu roku bibliotekę odwiedza ponad 140 tys. użytkowników¹: studentów i pracowników WUM, pracowników służby zdrowia z Warszawy, Mazowsza, pracowników instytutów naukowych, studentów innych wyższych uczelni, mieszkańców stolicy.

Biblioteka Główna powstała w 1950 r. jako jednostka Akademii Medycznej z siedzibą w budynku zajmowanym wspólnie z Katedrą i Zakładem Medycyny Sądowej². Od 66 lat jako biblioteka wyższej uczelni, realizując zadania związane z nauką i dydaktyką, organizuje dostęp do źródeł naukowej informacji medycznej i kształci użytkowników w zakresie

¹ Sprawozdania roczne Biblioteki Głównej WUM za lata 2011–2015 (materiały niepublikowane).

umiejętności informacyjno-wyszukiwawczych. To miejsce spotkań, komunikacji, dostępu do wiedzy, informacji, e-usług, e-zasobów, z których użytkownicy mogą korzystać również poza jej gmachem, za pośrednictwem systemu Hidden Automatic Navigator. Oprócz działalności podstawowej: gromadzenia, opracowywania, przechowywania i udostępniania zasobów bibliotecznych, zarówno w formie tradycyjnej, jak i elektronicznej (np. elektroniczne zamawianie książek, samodzielne wypożyczenia), realizuje zadania związane z ochroną zasobów (digitalizacja), podejmuje działania promocyjne. W niszowym zakresie biblioteka stara się także rozwijać wrażliwość użytkownika na literaturę piękną – *Przystanek beletrystyka* – kącik z książkami do wymiany oraz na historię – prowadząc okazjonalne wykłady z historii medycyny.

Od 2012 r. Biblioteka Główna funkcjonuje w nowej siedzibie – nowoczesnym Centrum Biblioteczno-Informacyjnym, objętym siecią WiFi, bez barier funkcjonalnych i architektonicznych. Całkowita powierzchnia użytkowa biblioteki wynosi 2630 m². Użytkownicy mogą korzystać z: czytelni, wypożyczalni z obsługą, wypożyczalni samoobsługowej, pokoi pracy indywidualnej, grupowej. Nowoczesny budynek i wykwalifikowana kadra pozwalają na prowadzenie działań zaspokajających potrzeby użytkowników w zakresie nauki i dydaktyki. Biblioteka oferuje szeroką gamę usług: począwszy od wypożyczania zbiorów, poprzez zapewnienie szybkiego dostępu do informacji, działalność informacyjną i szkoleniową w zakresie wyszukiwania materiałów źródłowych, kończąc na działalności bibliometrycznej.

II. 1. Budynek Centrum Biblioteczno-Informacyjnego
Fot. BG WUM.

Biblioteka gromadzi i udostępnia literaturę naukową z zakresu medycyny, farmacji, stomatologii, nauk o zdrowiu i nauk pokrewnych. Zbiory tradycyjne liczą łącznie 447 916 jednostek inwentarzowych – 313 109 wol. wydawnictw zwartych i 134 807 wol. czasopism. W ofercie znajduje się: 27 baz specjalistycznych – platformy e-czasopism, e-książek i dyser-

² UTRATA, I. Tak się właśnie zaczęło: przeszłość, teraźniejszość i przyszłość Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. *Forum Bibliotek Medycznych* 2010, t. 3, nr 1(5), s. 639–648.

tacji pełnotekstowych. Użytkownicy biblioteki mogą korzystać z bogatej kolekcji czasopism naukowych – ponad 47 tys. tytułów w wersji elektronicznej oraz 321 tytułów w wersji drukowanej, 33 231 e-książek. Znakomita większość tytułów udostępnianych w e-ofercie należy do produkcji wydawniczej renomowanych wydawców z zakresu nauk medycznych (Elsevier, Springer, Lippincott Williams & Wilkins, Nature Publishing Group, American Chemical Society, Oxford University Press, British Medical Journal, Karger, Wiley – Blackwell/Wiley Online Library, Taylor & Francis/Informa Healthcare) i jest indeksowana na listach rankingowych: Journal Citation Reports, lista czasopism punktowanych MNiSW, Index Copernicus Journals Master List. Informacja o zbiorach sieci biblioteczno-informacyjnej uczelni widoczna jest z poziomu katalogu on-line zamieszczonego na stronie domowej Biblioteki Głównej oraz poprzez multiwyszukiwarkę Primo.

Wypożyczenia na zewnątrz realizowane są w wypożyczalniach: z obsługą i samoobsługową, znajdujących się na parterze budynku oraz w czytelni zlokalizowanej na drugim piętrze. Sprowadzanie materiałów bibliotecznych z instytucji krajowych i zagranicznych odbywa się poprzez wypożyczalnię międzybiblioteczną. Realizacja wypożyczeń należy do zadań pracowników Oddziału Udostępniania Zbiorów (OUZ), którzy obsługują także czytelnię, wypożyczalnię i magazyn. Udostępnienia mają różne formy: wolny dostęp do zbiorów, wypożyczenia samoobsługowe, wypożyczenia z magazynu, dostęp do e-zasobów.

W przestronnej wypożyczalni z obsługą użytkownicy mają do dyspozycji cztery stanowiska obsługiwane przez bibliotekarzy, wygodną poczekalnię ze stolikami i fotelami oraz cztery infokioski z dostępem do katalogu on-line.

Il. 2. Wypożyczalnia
Fot. BG WUM.

Jedno stanowisko obsługi oraz jeden z terminali zostały dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych – obniżona lada, regulowana wysokość pulpitu z klawiaturą.

W wypożyczalni zlokalizowane jest Informatorium, gdzie specjaliści z Oddziału Informacji Naukowej (OIN) udzielają podstawowych informacji dotyczących organizacji usług bibliotecznych, topografii budynku, a także konsultacji z zakresu naukowej informacji medycznej. Komunikacja z użytkownikiem odbywa się na miejscu, drogą telefoniczną i mailową. Informatorium jest także miejscem, gdzie studenci oraz doktoranci przynoszą i odbierają indeksy, zostawione po wpis zaliczenia obowiązkowych szkoleń prowadzonych przez bibliotekę, a pracownicy naukowci realizują formalności związane z analizami bibliometrycznymi.

Zbiory biblioteczne wypożyczane są użytkownikom posiadającym aktywne konto, będącym pracownikami, doktorantami lub studentami uczelni; innym osobom po wpłaceniu kaucji. Użytkownicy biblioteki mają możliwość zamawiania, rezerwowania i prolongaty terminu zwrotu zbiorów bibliotecznych, za pośrednictwem zintegrowanego systemu bibliotecznego Aleph. System umożliwia użytkownikowi dostęp do indywidualnego konta bibliotecznego i otrzymywanie za pośrednictwem poczty e-mail powiadomień o przekroczeniu terminu zwrotu wypożyczonych materiałów. Użytkownicy preferujący samodzielność w dostępie do zasobów i usług bibliotecznych mają do dyspozycji wypożyczalnię samoobsługową, w której zgromadzono ponad 7000 egzemplarzy zalecanych przez wykładowców tytułów zamieszczonych w przewodnikach dydaktycznych. W pomieszczeniu znajduje się SelfCheck, współpracujący z technologią identyfikacji książek za pomocą fal radiowych (RFID). Dzięki komunikacji urządzenia z systemem bibliotecznym możliwa jest samodzielna identyfikacja użytkownika, kontrola stanu jego konta i w efekcie końcowym – samodzielna rejestracja wypożyczanych i zwracanych książek.

Magazyn biblioteki zajmuje powierzchnię 800 m², zlokalizowany jest na poziomie -1; wszystkie zbiory przechowywane są na regałach jezdnych. Transport poziomy książek i czasopism odbywa się za pomocą wózków bibliotecznych; do realizacji zamówień użytkowników, składanych drogą tradycyjną lub elektroniczną, wykorzystywana jest winda towarowa.

Pracownicy wypożyczalni międzybibliotecznej wypożyczają zasoby własne biblioteki, -sprowadzają materiały biblioteczne niedostępne w zbiorach sieci biblioteczno-informacyjnej WUM oraz w zbiorach warszawskich bibliotek naukowych. Ze sprowadzonych krajowych i zagranicznych materiałów oryginalnych (np. książek, prac doktorskich) użytkownicy korzystają na miejscu w czytelni; artykuły z czasopism oraz fragmenty książek udostępniane są w formie kserokopii lub plików PDF.

Udostępnianie prezencyjne odbywa się na drugim piętrze Centrum Biblioteczno-Informacyjnego, w przestronnej nowoczesnej czytelni. Z tego poziomu można podziwiać zaprojektowane w centrum bryły budynku wielopoziomowe wewnątrz, zwieńczone widowiskową szklaną piramidą, zapewniającą dodatkowy dopływ światła dziennego do wnętrza obiektu.

Il. 3. Czytelnia. Fot. BG WUM.

Centralnym punktem czytelnicy jest stanowisko obsługi, gdzie zespół bibliotekarzy profesjonalnie wspiera użytkowników w wyszukiwaniu literatury oraz udziela konsultacji dotyczących korzystania z zasobów i usług bibliotecznych.

Statystyki czytelnicy wykazują, że roczna liczba odwiedzających wynosi ponad 100 tys.³. Użytkownicy mogą korzystać z zasobów bibliotecznych zlokalizowanych w strefach wolnego dostępu – ponad 14 tys. podręczników i wybranych kolekcji książek uszeregowanych w obrębie 57 działów medycznych oraz ponad 7 tys. numerów czasopism z ostatnich trzech lat. Zbiory posiadają zabezpieczenia przed kradzieżą w postaci pasków magnetycznych, współpracujących z systemem bramek kontrolnych.

Czasopisma udostępniane są wyłącznie prezencyjnie; status korzystania z książek określają specjalne oznakowania – kolorowe etykiety grzbietowe: czerwona – zbiory przeznaczone wyłącznie do korzystania na miejscu, zielona – wypożyczenia na okres 7 dni, niebieska – wypożyczenia krótkoterminowe: nocne lub weekendowe.

Il. 4. Czytelnia – stanowisko obsługi użytkownika
Fot. BG WUM.

Na terenie czytelnicy użytkownicy mają możliwość korzystania z trzech samoobsługowych urządzeń kopiujących, umożliwiających samodzielne skanowanie i wysyłanie e-mailem,

³ Sprawozdanie roczne Biblioteki Głównej WUM za rok 2015 (materiał niepublikowany).

drukowanie oraz kopiowanie materiałów bibliotecznych. Dopuszcza się nieinwazyjne wykonywanie kopii przy użyciu własnego sprzętu (aparat, telefon komórkowy), z uwzględnieniem zapisów *Regulaminu udostępniania zbiorów i świadczenia usług Biblioteki Głównej WUM*. Użytkownicy w tym zakresie mogą także korzystać z usług świadczonych przez Oddział Automatykacji Procesów Bibliotecznych (OAPB).

W przestronnej czytelnicy znajduje się 306 miejsc dla użytkowników; dla ich wygody zakupiono 10 wygodnych puf, na których można odpocząć lub oddać się lekturze w mniej formalnej pozycji. Ponadto użytkownicy mogą korzystać z siedmiu pokoi pracy indywidualnej oraz trzech pokoi pracy grupowej – dwa z nich wyposażono w pomoce do nauki anatomii: modele anatomiczne, podręczniki, atlasy, czaszki i mikroskopy.

Il. 5. Pokój pracy grupowej
Fot. BG WUM.

Z myślą o osobach z dysfunkcją narządu wzroku jeden z pokoi pracy indywidualnej wyposażono w specjalistyczny sprzęt i oprogramowanie. Znajdują się tu: powiększalnik stacjonarny, komputer z oprogramowaniem powiększającym, udźwiękawiającym oraz skaner umożliwiający zamianę czarnodruku na wersję cyfrową. Klawiatura stanowiska komputerowego jest wyposażona w naklejki z punktami brajlowskimi i powiększonymi napisami.

Odwiedzający czytelnicy mają do dyspozycji 104 stacje komputerowe z dostępem do internetu szerokopasmowego (88 z systemem Windows i 16 komputerów iMac). Korzystanie ze stanowisk komputerowych wymaga uwierzytelnienia – w przypadku pracowników i studentów WUM w uczelnianym Centralnym Systemie Autoryzacji; dla osób niezwiązanych z uczelnią – poprzez jednorazowy kod dostępu przekazywany przez obsługę czytelnicy. Oprócz licencjonowanych e-zasobów: medycznych baz danych, e-czasopism, e-książek, czytelnicy mają dostęp do platformy Skrypty Online, umożliwiającej wgląd do wersji cyfrowych wydawnictw publikowanych przez Oficynę Wydawniczą WUM oraz do Biblioteki Cyfrowej WUM.

W ramach krzewienia czytelnictwa w czytelni wydzielono kilka półek na książki z beletrystyki i literatury pięknej. Zainteresowani czytelnicy mogą wypożyczyć wybraną pozycję bez rejestracji, a po jej przeczytaniu odłożyć na półkę tę lub inną książkę. Użytkownicy mają możliwość czytania e-książek dostępnych na platformie IBUK Libra poprzez wykorzystanie kodów QR, umieszczonych na plakatach w czytelni. Do czytania książek niezbędne jest tylko urządzenie mobilne wyposażone w aparat i aplikację skanującą kody.

Obok czytelni, w sąsiedztwie pokoi pracy grupowej znajduje się pracownia Oddziału Informacji Naukowej. Oddział pełni istotną rolę w działalności biblioteki naukowej, realizując zadania skupione wokół rejestracji i udostępniania informacji o dorobku publikacyjnym pracowników uczelni, bibliometrii oraz działalności informacyjnej i szkoleniowej.

Prace dotyczące bibliografii dorobku publikacyjnego pracowników WUM prowadzone są w bazie WUM. Publikacje, dostępnej pod adresem: publikacje.wum.edu.pl. Baza powstała i jest rozwijana w kooperacji Sekcji Rozwoju Systemów Informatycznych i Biblioteki Głównej. Poza podstawowymi funkcjonalnościami, dotyczącymi ewidencjonowania i udostępniania informacji o publikacjach, narzędzia dostępne w bazie umożliwiają analizę gromadzonych danych, ich przetwarzanie oraz generowanie raportów na potrzeby jednostek uczelnianych i podmiotów zewnętrznych. Baza zawiera informacje o blisko 24 tys. publikacji i jest rozbudowywana o nowo wprowadzane rekordy oraz o nowe funkcjonalności i organizację danych. Prace dotyczące rejestracji dorobku publikacyjnego i rankingowania osób działających w sferze nauki skupiono w jednym oddziale ze względu na oczywiste korzyści, wynikające z wzajemnego przenikania się i uzupełniania tych dwóch obszarów. Bibliometria to duża część prac wykonywanych przez pracowników tego oddziału, związana z analizą piśmiennictwa naukowego, jego klasyfikacją, przypisywaniem publikacjom wskaźników bibliometrycznych. Statystyki oddziału z ostatnich dwóch lat wskazują średnio 600 wycień bibliometrycznych rocznie⁴. Statystyki mają tendencje wzrostowe, rośnie też liczba kategorii branych pod uwagę w przygotowywanych dokumentach z informacją o publikacjach, punktacji i cytowaniach. W 2015 r. przygotowywano dokumentację bibliometryczną w kilkunastu kategoriach, m.in. na potrzeby: przeprowadzenia postępowań o nadanie stopnia doktora habilitowanego, tytułu profesora, uzyskania stanowiska adiunkta, konkursów, oceny kierownika jednostki, oceny nauczyciela akademickiego, ubiegania się o nagrody, granty, potwierdzeń publikacji do doktoratu, potwierdzeń publikacji do specjalizacji. Prace OIN w omawianych obszarach odgrywają ogromną rolę w procesie ewaluacji osób, jednostek, jak też całej uczelni – są szczególnie ważne w kontekście parametryzacji jednostek naukowych, prowadzonej przez MNiSW.

Inne zadania realizowane przez pracowników OIN są związane z działalnością informacyjno-szkoleniową. W celu zapewnienia efektywnego wykorzystania oferty bibliotecznej i szkolenia użytkowników w kierunku rozwijania kompetencji informacyjnych prowadzona jest działalność edukacyjno-dydaktyczna. Dzięki dobrej infrastrukturze lokalowej i nowoczesnemu wyposażeniu techniczno-sprzętowemu budynku działalność szkoleniowa nabrała rozmachu i nowoczesnego charakteru. W gmachu Centrum Biblioteczno-Informacyjne-

⁴ Sprawozdania roczne Biblioteki Głównej WUM za lata 2014–2015 (materiały niepublikowane).

go znajdują się multimedialne sale seminaryjne i konferencyjne na ponad 700 miejsc, w tym sala z 30 stanowiskami komputerowymi.

Dzisiaj jednym z głównych zadań biblioteki jest pośrednictwo między dostępnymi źródłami informacyjnymi a użytkownikami. Aby przybliżyć czytelnikom źródła informacji medycznej oraz sposoby ich efektywnego wykorzystania, organizowane są obowiązkowe szkolenia dla studentów i doktorantów: „Przysposobienie biblioteczne”, „Naukowa informacja medyczna”, „Biblioteczne bazy danych”, „Library Training”. Większość zajęć prowadzona jest w formie e-learningu – część teoretyczna i moduł z testami zaliczeniowymi dostępne są ze strony WWW biblioteki.

Szkolenia przygotowują do samodzielnego korzystania z oferty bibliotecznej, kształtują umiejętności niezbędne do korzystania z warsztatu informacyjnego biblioteki, uświadamiają korzyści wynikające z sięgania po zasoby i usługi bibliotek naukowych. Prowadzone są także szkolenia dla społeczności akademickiej, organizowane przy współpracy przedstawicieli producentów baz subskrybowanych przez bibliotekę, dotyczące wykorzystywania nowych produktów. Są to szkolenia ogólnodostępne, ale też szkolenia na zamówienie, umożliwiające kursantom wybór miejsca, czasu, dobór uczestników szkolenia czy zamówienie *case study* pod kątem reprezentowanej przez grupę specjalności medycznej. Organizowane są też wykłady poświęcone wykorzystywaniu internetowych źródeł informacji w nauce, edukacji oraz codziennej praktyce medycznej.

Prowadzone szkolenia to jeden z elementów polityki promocji informacji o zasobach i usługach biblioteki. Inne działania podejmowane w tym obszarze to: prowadzenie witryn WWW – polskiej i angielskiej, e-wystaw, e-skryptów, Biblioteki Cyfrowej; prowadzenie fanpage'u biblioteki na Facebooku, organizacja eventów, takich jak wystawy, konferencje, wykłady, konkursy, mailingi kierowane do pracowników uczelni, publikowanie ogłoszeń na witrynach WWW Samorządu Studentów, projektowanie i rozpowszechnianie drukowanych materiałów reklamowych (plakaty, ulotki), przygotowanie filmu oraz publikowanie artykułów o bibliotece.

Pokoje kadry kierowniczej, Oddziału Udostępniania Zbiorów, Oddziału Automatyzacji Procesów Bibliotecznych i Oddziału Gromadzenia i Opracowywania Zbiorów (OGOZ), zlokalizowane są na ostatnim, trzecim piętrze, gdzie znajduje się taras widokowy, z panoramą na piękne o każdej porze roku Pole Mokotowskie.

Il. 6. Taras z widokiem na Pole Mokotowskie
Fot. BG WUM.

Systematyczne powiększanie zasobów biblioteki należy do zakresu obowiązków OGOZ, który realizuje zadania związane z zakupem zasobów i przygotowaniem ich do udostępniania. Polityka gromadzenia jest kształtowana wspólnie z Radą Biblioteczną, w skład której wchodzi: przedstawiciele wszystkich wydziałów WUM, Centrum Kształcenia Podyplomowego, Samorządu Studenckiego, Działu Wydawnictw, Senackiej Komisji ds. Informacji Naukowej i Wydawnictw oraz dyrektor biblioteki.

Gromadzenie to proces długofalowy, w którym ważną rolę odgrywa: systematyczne śledzenie nowości wydawniczych, przewodników dydaktycznych, dobre rozpoznanie rynku produktów elektronicznych związanych z medycyną i dydaktyką, analiza statystyk wykorzystania zasobów oraz pozyskiwanie propozycji zakupu od pracowników naukowych i studentów, m.in. poprzez zakładkę na stronie WWW – *Zaproponuj do zbiorów*. Planowanie jest oparte na uzyskanych informacjach i stanowi podstawę zakupu książek, prenumeraty czasopism i subskrypcji medycznych baz danych. Zbiory są uzupełniane również poprzez darowizny i wymianę z innymi instytucjami. Pracownicy przygotowują wyceny, biorą udział w przetargach i negocjacjach dotyczących zakupu zasobów bibliotecznych, obsługują wewnętrzne systemy obiegu wniosków i dokumentów finansowych, nadzorują proces zakupu zbiorów dla wszystkich jednostek WUM.

Opracowanie zbiorów bibliotecznych prowadzone jest z zastosowaniem polskich norm i zaleceń dotyczących opisu bibliograficznego, opartych na znormalizowanych w skali międzynarodowej – zasadach katalogowania oraz formacie wprowadzania danych MARC 21. Zbiory katalogowane są we współpracy z Centrum NUKAT, z wykorzystaniem języka haseł przedmiotowych z dziedziny medycyny Medical Subject Headings (MeSH). OGOZ prowadzi także dokumentację związaną z ewidencjonowaniem materiałów bibliotecznych.

Wsparcie techniczno-informatyczne codziennych prac zapewnia Oddział Automatyzacji Procesów Bibliotecznych (OAPB). Do obowiązków personelu należy: zarządzanie systemem bibliotecznym Aleph, digitalizacja zbiorów, administrowanie biblioteką cyfrową, pozyskiwanie nowych narzędzi ułatwiających korzystanie z usług biblioteki, prace administracyjno-redakcyjne na witrynach WWW, przygotowywanie projektów graficznych, reprografia oraz wykonywanie dokumentacji fotograficznej.

Pracownicy współpracują z firmą Aleph Polska w zakresie rozwiązywania bieżących problemów dotyczących działania programu bibliotecznego, zapewniając jego stabilne funkcjonowanie. Wspierają zespół biblioteczny w obsłudze systemu Aleph, konsultują zaistniałe problemy, szkolą pracowników. Wiele zadań oddział realizuje we współpracy z Działem Informatyki, m.in. te dotyczące wprowadzania nowych narzędzi umożliwiających zdalny dostęp do e-źródeł i ułatwiające prace wewnętrzne. Prace w tym obszarze dotyczą: testowania poprawności działania produktów, oceny ich przydatności, prac wdrożeniowych, obsługi zgłoszeń od użytkowników, uczestnictwa w procedurach przetargowych. Do zadań pracowników należy też utrzymanie i rozwój sześciu witryn bibliotecznych WWW⁵, przygotowywanie projektów graficznych podnoszących atrakcyjność świadczonych usług i podejmowanych przez bibliotekę działań promocyjno-informacyjnych.

W marcu bieżącego roku OAPB uruchomił Bibliotekę Cyfrową WUM (BC WUM). Na platformie tworzonej w systemie dLibra prezentowane są zdigitalizowane, najstarsze zasoby biblioteczne – spełniające warunek przynależności do domeny publicznej. W BC WUM opublikowano 540 cyfryzatów (stan na 31 sierpnia 2016 r.) – zasoby są dostępne pod adresem www.dlibra.wum.edu.pl, w najbliższych planach jest udostępnienie ich poprzez portal Federacji Bibliotek Cyfrowych.

Ważnym elementem działalności biblioteki naukowej jest współpraca ze środowiskiem zawodowym. Biblioteka Główna WUM od lat podejmuje wspólne działania z bibliotekami uczelni medycznych w Polsce. Na początku były to wymiana wydawnictw oraz wypożyczenia międzybiblioteczne, następnie współpraca nabrała bardziej formalnego charakteru – w grudniu 1981 r. powołano Porozumienie Dyrektorów Bibliotek Głównych Akademii Medycznych, które w 2009 r. zmieniło nazwę na Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Uczelni Medycznych (KDBAUM). W ramach działalności KDBAUM podejmowane są i realizowane wspólne przedsięwzięcia z zakresu gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów, dydaktyki, świadczonych usług informacyjnych. Członkowie KDBAUM podejmują inicjatywy mające na celu podnoszenie poziomu kwalifikacji bibliotekarzy medycznych i zapewnienie odpowiedniego prestiżu wykonywanego przez nich zawodu, inicjują i wspierają działania zmierzające do podnoszenia jakości funkcjonowania współpracujących bibliotek.

Ważniejsze osiągnięcia KDBAUM:

- coroczne konferencje problemowe bibliotek medycznych,

⁵ Strony Biblioteki Uniwersytetu Medycznego: <http://biblioteka.wum.edu.pl> , <http://biblioteka.wum.edu.pl/en>, <http://biblioteka-szkolenia.wum.edu.pl>, <http://wystawy.wum.edu.pl>, <http://dlibra.wum.edu.pl>, <http://biblioteka.wum.edu.pl/node/347>.

- współtworzenie Centralnego Katalogu Czasopism Zagranicznych, udostępnianego na serwerze Głównej Biblioteki Lekarskiej,
- *doc@med* – pierwszy polski system elektronicznego dostarczania publikacji medycznych w formie kopii artykułów z czasopism polskich i zagranicznych drukowanych, znajdujących się w zbiorach bibliotek uczestniczących w systemie,
- *Forum Bibliotek Medycznych. Medical Library Forum* – czasopismo ukazujące się od 2008 r., służące wymianie doświadczeń bibliotek, prezentujące nowoczesne rozwiązania i nowe trendy w bibliotekarstwie – zwłaszcza medycznym,
- Kartoteka haseł wzorcowych *MeSH-POL*.

Współpraca krajowa obejmuje też inne biblioteki i dotyczy tradycyjnych obszarów, np. wypożyczeń międzybibliotecznych, praktyk zawodowych dla personelu, przystępowania do konsorcjów, współtworzenia katalogu centralnego NUKAT.

W ramach kooperacji zagranicznej od 2013 r. prowadzona jest współpraca z Narodową Medyczną Biblioteką Ukrainy. W wyniku nawiązanego dialogu podpisano porozumienie, które zaowocowało wspólnym uczestnictwem w konferencjach i eventach, wymianą publikacji naukowych oraz współpracą przy redagowaniu *Forum Bibliotek Medycznych. Medical Library Forum*.

Biblioteka przez lata przeszła szereg transformacji, podążając za zmianami i przystosowując swoją ofertę oraz usługi do zmieniających się potrzeb użytkownika. Nowe technologie w dużej mierze wyparły tradycyjne formy usług bibliotecznych i zrewolucjonizowały warsztat pracy bibliotekarzy. System biblioteczny, system do administrowania platformą cyfrową, programy do obsługi procesów finansowych, wewnętrzne systemy do kontroli i zarządzania obiegiem dokumentów, oprogramowanie CMS – to tylko wybrane narzędzia, które wykorzystywane są przez bibliotekarzy do realizacji codziennych zadań.

Bibliotekarze to wysoko kwalifikowana kadra, w większości z wykształceniem wyższym kierunkowym, często dopełnionym studiami podyplomowymi, znajomością zawodu, technologii informatycznych i języków obcych. Pracownicy biblioteki zapewniają specjalistyczną pomoc użytkownikom, zarówno studentom, jak i kadrze naukowej, a w celu sprostania nowym potrzebom systematycznie zdobywają i doskonalą nowe umiejętności – chociażby w aspekcie organizowania i rozwijania bibliotek cyfrowych, prawa autorskiego, informatyki, kształcenia kompetencji w zakresie korzystania z nowych produktów, jak np. baz typu evidence-based medicine.

Dzięki nowej lokalizacji biblioteki w gmachu Centrum Biblioteczno-Informatycznego udało się połączyć nasze dążenia do stworzenia nowoczesnej i bogatej oferty bibliotecznej z dążeniami do zapewnienia użytkownikom odpowiednich warunków pracy w kontekście przestrzeni, wyposażenia i estetyki. Warunki lokalowe umożliwiły wyjście naprzeciw oczekiwaniom czytelników dotyczących samodzielności – wolny dostęp, nieformalne strefy pracy, wypożyczenia samoobsługowe, samoobsługowe urządzenia reprograficzne, a także organizacji nowych usług – pracownia digitalizacji, pracownia dla osób z dysfunkcją narządu wzroku, informatorium.

Dzisiejsza Biblioteka Główna WUM – to nowoczesna przestrzeń, gdzie zbiory tradycyjne przeplatają się z zasobami elektronicznymi, użytkownicy mogą korzystać z nowoczesnych rozwiązań architektonicznych, nowych technologii i profesjonalnego wsparcia bibliotekarzy, otwartych na zmiany i poszukujących nowych rozwiązań.

Bibliografia:

1. Sprawozdania roczne Biblioteki Głównej WUM za lata 2011–2015 (materiały niepublikowane).
2. UTRATA, I. Tak się właśnie zaczęło: przeszłość, teraźniejszość i przyszłość Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. *Forum Bibliotek Medycznych* 2010, t. 3, nr 1(5), s. 639–648.

Utrata, I., Czarnecka, A. Z życia współczesnej biblioteki medycznej – obszary działalności Biblioteki Głównej Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego. *Biuletyn EBIB* [on-line] 2016, nr 6 (168), Biblioteki specjalistyczne - z jakimi problemami się spotykają, jak się zmieniły? [Dostęp 22.10.2016]. Dostępny w: <http://open.ebib.pl/ojs/index.php/ebib/article/view/474> . ISSN 1507-7187.